

LA SITJA DE LA TORRE ROSENDO-RIERA (PREMIÀ DE DALT, EL MARESME).

INTRODUCCIÓ.

La primera notícia que tenim d'aquest jaciment, malauradament ja destruït, és del dia 4 d'abril de 1968, quan a raó de les obres que llavors es duïen a terme per construir l'actual autopista Barcelona-Mataró (A-19), en la cruïlla d'aquesta amb la carretera Premià de Mar-Premià de Dalt, i a uns 50 metres per damunt del Camí del Mig (veure situació, lùm. 1), fou descoberta una sitja d'uns dos metres de fondària que contenia materials arqueològics: àmfores, *dolia*, ceràmica campaniana, etc. Els llavors membres de l'AECC (Agrupació d'Estudis Científics i Culturals) de Premià de Mar procediren al rescat de les restes, no sense l'oposició d'un dels caps de les esmentades obres, que no deixava documentar arqueològicament el jaciment ni emportar-se la terrissa exhumada cap al Museu. El Sr. Marià Ribas, en aquella època delegat Local d'Excavacions, es presentà en el lloc a instàncies de l'AECC i aconseguí que l'esmentat senyor retornés alguns dels objectes requisats alhora que permetia la continuació del salvament, completat una setmana després. Els mateixos participants ens han revelat que les màquines excavadores van destrossar gran part de la sitja, la qual cosa ocasionà la pèrdua de materials i la impossibilitat de constatar una probable estratigrafia, element aquest molt valuós, del qual dissortadament hem de prescindir. Sabem també que algunes de les peces arqueològiques (segurament les més senceres) passaren a mans d'alguns dels treballadors de l'obra i que no foren retornades mai.

Bibliogràficament, la primera menció del jaciment la fan J. Llanas, C. Montalbán i J. Gómez parlant-nos de *...restes d'àmfores, ceràmica campaniana, ceràmica feta a mà amb decoració d'incisions, dolia púniques* (sic) i *altres* (1). Àlvarez repeteix el mateix (2), com posteriorment Prevosti (3) i més recentment Olesti (4). Així, doncs, hem cregut interessant l'estudi exhaustiu dels materials arqueològics rescatats de la sitja, ja que ens ofereixen un testimoni valuós de l'època republicana romana en la nostra comarca tot i les mancances que les pròpies circumstàncies propiciaren (5).

ESTUDI DELS MATERIALS.

Ceràmica de vernís negre.

– Base i fragment de paret de pàtera, pertanyent a la forma Lamboglia 5. Presenta una pasta dura, fina, amb minúscul desgredant de quars i petitíssimes

vacuoles. Color beix fosc. El vernís és mat, fi i adherent, de color negre amb iridiscències platejades i blavoses segons les zones. En el seu fons intern presenta tres cercles concèntrics incisos, dos d'ells units per una decoració d'estries a rodeta en forma d'accent circumflex, atípiques. En la base del peu és visible una *ungla* que l'envolta. El graó del peu és també incís. Fons extern vernissat. Campaniana B.

Degut a la seva extraordinària qualitat (refermada per la no reserva del seu fons extern, la qual cosa és inhabitual en la forma Lamb. 5 produïda pels tallers de campaniana B), ens inclinem a datar aquesta peça en la meitat no avançada del segle II a.C. En opinió de J.P. Morel, els peus similars als del nostre vas es daten en la primera meitat o a mitjans del segle II a.C. (6). També E. Sanmartí opina que l'*ungla* és signe d'antiguitat dins la campaniana B i gens freqüent en aquesta producció, tot i que n'admet en exemplars anteriors al 150 a.C. (7). En treballs posteriors, Morel rebaixa un xic aquesta cronologia, situant-la a mitjans del segle II a.C. o ja en la seva segona meitat (8).

Sobre aquesta peça hem trobat algunes semblances, encara que no del tot paral·lelitzables, a Badalona (9), a Castelvieu (Sainte Anastaise, França) (10), a Empúries (11) i a Mallorca (12) (làm. 1, núm. 1).

– Fragment informe de grans dimensions. Presenta una pasta dura, fina, amb desgreixant de partícules blanques molt poc visible a ull nu, vacuolada. Color gris lleugerament amarronat. El vernís és negre, mat, adherent i un xic rugós al tacte. No s'observa cap mena de decoració. Pertany molt probablement al tipus campaniana B de pasta grisa definit per J.-P. Morel (13).

Àmfora ibèrica.

– 3 fragments sense forma que presenten una pasta de *sandwich* dura, amb desgreixant de quars. Un d'ells té una zona agrisada respecte de la resta de paret, de color taronja, la qual cosa possiblement es deu a un defecte de coccio.

Ceràmica ibèrica feta a mà.

– Fragment de vora i paret d'urna. Pasta dura, grollera, amb abundant desgreixant de quars i mica. Color vermell totxo. En la paret externa s'observa la presència d'una suspensió horitzontal, acompanyada d'incisions obliqües fetes abans de coure el vas. La vora és lleugerament exvasada i la superfície, en diverses zones, conserva rastres d'haver estat exposada al foc (làm. 1, núm. 2).

– Fragment de vora, paret i arrencament de nansa potser de gerra. Pasta dura, grollera, amb desgreixant de quars i mica molt abundant. Superfícies interna i externa brunyides. Peça molt renegrida pel contacte directe amb el foc (làm. 2, núm. 4).

– Fragment de base plana i paret de vas. Pasta dura, grollera, amb abundant desgreixant de quars i mica. Color amarronat clar (làm. 2, núm. 3).

– Fragment sense forma. Presenta una pasta molt similar a la dels anteriors fragments. La seva coloració és vermell totxo en ambdues superfícies i agrisada en el centre del tall.

Àmfora romana.

– Llavi, coll, nanses i fragment d'espatlla. Forma assimilable al tipus Beltran 85. La pasta és dura, essent el desgredant de partícules blanques i mica. Hi ha presència de vacuoles. Color ataronjat un xic fosc.

La seva procedència sembla itàlica, i possiblement el seu contingut originari fou oli. Cronològicament podem datar aquesta peça als voltants de l'any 50 a.C. (14). De fet es tracta d'un tipus d'àmfora difícil d'adscriure amb seguretat, i queden encara molts estudis per poder gaudir d'un coneixement satisfactori respecte d'ell. Com a paral·lels propers coneixem dos exemplars a Badalona, trobats sense estratigrafia (15) (lám. 4, núm. 10).

– Fragment de nansa assimilable a la forma Dressel 1. Pasta tova, de full, amb desgredant d'olivina i mica. Color vermell fosc. En tota la seva superfície s'observen restes d'una engalba de color beix clar. Tipus DB (16). Procedència itàlica (lám. 5, núm. 15).

– Fragment de nansa i paret, pertanyent a la forma Dressel 2-4. Pasta tova, de full, amb desgredant d'olivina. Color vermell fosc. En tota la superfície externa són observables restes d'engalba de color beix clar. La nansa és realment bifida.

Aquesta peça pertany a la mateixa producció que el fragment anterior, essent la seva cronologia plenament republicana (des del segle II a.C.) (17), no així la de les imitacions locals de la Tarraconesa que veiem que comencen *grosso modo* en època d'August (18), sembla que per influència d'envasos itàlics com el que hem estudiat aquí (19) (lám. 5, núm. 13).

– Fragment de nansa assimilable al tipus Dressel 1, amb pasta dura, fina. Presenta desgredant de quars i calç. Color taronja fosc.

– Fragment de nansa potser assimilable al tipus Dressel 1. Pasta tova, fina, amb desgredant de quars i presència de vacuoles. Color beix ataronjat. Possiblement producció laietana (lám. 5, núm. 16).

– Fragment d'espatlla, arrencament de nanses i coll. Forma Dressel 1. Pasta tova, un xic rugosa, amb desgredant de calç. Color vermell totxo. La superfície externa porta una engalba de color beix clar. La separació espatlla-panxa no és gens brusca.

– Fragment molt rodat d'arrencament de nansa, coll i espatlla. Potser forma Dressel 1. Pasta dura, fina, amb desgredant de quars. Presència de multitud de vacuoles. Color taronja pàl·lid. Possiblement es tracta d'una producció laietana.

– Fragment de vora i paret, assimilable al tipus Dressel 2-4. Pasta dura, fina, amb desg्रेixant de quars. Presència de vacuoles. Color beix clar. Producció local (l'àm. 3, núm. 9).

– Fragment de coll i nansa, potser assimilable a la forma Dressel 1. Pasta dura, lleugerament de full i amb desg्रेixant sorrenc de petit tamany. Color taronja clar. En la seva superfície externa presenta una fina capa d'engalba. Producció itàlica (l'àm. 5, núm. 11).

– Fragment de vora i coll amb arrencament de nansa. Forma Pascual 1. Pasta dura, fina, amb desg्रेixant de quars i presència de vacuoles. Color beix (l'àm. 2, núm. 6).

– Fragment de vora i coll amb arrencament de nansa. Forma Pascual 1. Pasta dura, fina, amb desg्रेixant de quars i presència de vacuoles. Color beix (l'àm. 3, núm. 7).

– Fragment de vora i coll. Forma Pascual 1. Pasta dura, fina, amb desg्रेixant de quars i presència de vacuoles. Color beige un xic fosc (l'àm. 3, núm. 8).

– Fragment de coll, arrencament de nanses i d'espàtlla. Forma Pascual 1. Pasta fina, amb desg्रेixant de quars i presència de vacuoles. Color beix. En la paret interna del coll s'observen les estries del tornejat.

– Fragment de coll i nansa. Forma Pascual 1. Pasta dura, fina, amb desg्रेixant de quars i presència de vacuoles. Color beix (l'àm. 5, núm. 12).

– Fragment d'idèntiques característiques a l'anteriorment descrit (l'àm. 5, núm. 14).

– 2 fragments d'espàtlla, coll i arrencament de nansa. Forma Pascual 1. Pasta dura, que presenta desg्रेixant de quars i vacuoles. Color beix (l'àm. 5, núm. 17).

– 2 fragments de nanses. Forma Pascual 1. Pasta dura, amb desg्रेixant de quars i vacuoles. Color beix (l'àm. 5, núms. 18-19).

– Fragment de nansa. Forma Pascual 1. Pasta dura, vacuolada, amb desg्रेixant de quars. Color taronja pàl·lid (l'àm. 5, núm. 20).

– 2 fragments molt rodats de nanses. Forma Pascual 1. Pasta dura, amb desg्रेixant de quars i presència de vacuoles. Color beix.

– 20 fragments de pivots que presenten pastes de diverses coloracions: 9 d'ells són ataronjats, amb desg्रेixant de quars; 10 són beix, amb desg्रेixant de quars igualment, i només un és vermell fosc amb engalba de color beix i desg्रेixant d'olivina (producció itàlica).

– 26 fragments informes. 15 són de producció local, de color beix; 6, igualment locals, tenen una coloració ataronjada, mentre els altres 5 presenten les característiques típiques de les pastes itàliques del tipus DB.

Dolia.

Fonamentalment es tracta de grans atuells contenidors, de parets força gruixudes, que acostumen a presentar unes pastes dures, amb gran i abundant desgredant de quars i mica. Els seus colors són oscil·lants entre el vermell fosc i l'amarronat. No se n'ha pogut reconstruir cap de sencer degut a la manca de peces, segurament perdudes a causa dels esdeveniments que hem explicat *supra*. Molts d'ells es troben trencats d'antic.

Per tal d'evitar una descripció força reiterativa –la majoria d'atuells presenten unes característiques molt similars–, ens limitarem a constatar la seva presència descrivint els trets més significatius:

– 15 fragments de vores i parets, dels quals n'hem dibuixat una selecció (l'àm. 6, nùms. 21-26; l'àm. 7, nùms. 27 i 28). Un d'ells (l'àm. 6, nùms. 24) presenta en la seva superfície interna un pentinat múltiple en totes direccions, mentre que en un altre (l'àm. 6, nùms. 23) observem una marca estampada realitzada abans de la cuita just sota la vora (l'àm. 8, nùms. 35).

– 8 fragments de base i paret, dels quals n'hem seleccionat sis (l'àm. 7, nùms. 29-34). Dues de les bases no són totalment planes, sinó que formen una lleugera umbilicació (l'àm. 7, nùms. 29-30). També en un dels fragments s'observa pentinat múltiple intern (l'àm. 7, nùms. 32), i podria pertànyer a la mateixa peça que un dels fragments de vora descrit més amunt (l'àm. 6, nùms. 24).

– Fragment de panxa amb tres fines línies múltiples fetes abans de coure. Allà on es creuen hi ha estampada una altra marca en positiu, idèntica a la descrita anteriorment, pertanyent a un dels altres fragments de vora i paret (l'àm. 6, nùms. 23; l'àm. 8, nùms. 35).

– 132 fragments sense forma, dels quals un es troba passat de cuita; en un altre observem una incisió vertical feta abans de coure la peça.

Altres materials.

– 12 fragments de *tegula*. Un d'ells presenta una coccia excessiva i una incisió. Les pastes són les pròpies d'aquest tipus de material constructiu.

– 4 fragments d'*imbrex*, de característiques similars.

– Fragment sense forma d'escòria ceràmica de procedència ibèrica. Color oscil·lant entre el taronja fosc i l'amarronat.

– 6 fragments de ceràmica comuna romana que no semblen pertànyer a la sitja que estudiem, encara que foren recollits amb la resta del material examinat. El seu precari estat de conservació no ens permet de treure'n cap conclusió al respecte (làm. 2, núm. 5; làm. 8, núms. 36-39). Una de les vores (làm. 8, núm. 37) podria adscriure's al tipus amfòric Dressel 2-4 de producció local, encara que no gosem d'assegurar-ho ja que la peça és de petit tamany i es troba molt rodada.

CONCLUSIONS.

Al llarg de la descripció hem pogut adonar-nos que la majoria dels materials són de caràcter funcional, la qual cosa es reflecteix molt clarament amb el predomini de *dolia* i àmfora. Ens trobarfem, doncs, davant d'una sitja pertanyent a una de les típiques vil·les agrícoles, tan abundants en la nostra comarca.

Una de les qüestions principals, segons la nostra opinió, rau en determinar a quina vil·la exactament pertanyia la sitja batejada amb el nom de Torre Rosendo-Riera, ja que es trobà aïllada de qualsevol construcció. Les candidates més fermes, donada la proximitat, són ca l'Escoda, can Vilà i Les Pèrgoles. La primera presenta com a materials més antics la sigil·lata aretina (20), mentre que la segona –situada a uns tres-cents metres de distància– podria remuntar-se als segles IV-III a.C., amb un primer establiment de terrissaires ibèrics i una posterior romanització, convertint-se llavors en hàbitat agrari (21). Segons el nostre judici és can Vilà la que ofereix majors possibilitats de pertinença, tant per una major proximitat com per haver-se documentat en la sitja escòria ceràmica de factura ibèrica, la qual cosa indica un lloc proper de producció com fou, precisament, can Vilà. Al respecte, també hem de tenir en compte algunes troballes aïllades realitzades al principi del Camí Vell de Teià, zona molt propera a la Torre Rosendo-Riera (22). Pel que fa a Les Pèrgoles, tot i haver-se documentat cronologies tardo-republicanes (23), la seva relativa llunyania la fa descartable en aquesta discussió.

Hem volgut deixar per a aquest apartat l'anàlisi de les marques que presenten dues de les *dolia* (làm. 8, núm. 35), ja que segons la nostra opinió mereixen una reflexió. Llanas *et alii*, Álvarez i Prevosti (24) les classifiquen com a *dolia púniques*, possiblement perquè el segell estampat recorda de lluny l'utilitzat en algunes esteles, ceràmiques i monedes d'aquesta procedència, on es representa una estilització de la deessa Tànit, venerada a Cartago. Aquesta mateixa interpretació fou també donada per a altres marques de *dolia* exhumades en el poblat ibèric de Burriac (25), datades pel seu context entre finals del segle II a.C. i el primer quart del segle I a.C. (26). En la campanya d'estiu de 1984 en la vil·la romana de cal Ros de les Cabres (El Masnou), foren constades igualment marques similars a la nostra, en aquest cas sobre àmfora romana, que en recorden altres documentades en alguns poblats ibèrics de la comarca (27). Per altra banda, creiem que no són pròpiament púniques, ja que la pasta és local, almenys en els exemplars que estudiem: si més no es tractaria de marques de propietat, del terrisser o fins i tot del contingut, sense cap sentit religiós en principi.

La cronologia del jaciment també resulta un xic problemàtica ja que, com dèiem més amunt, hem de prescindir de les dades d'una estratigrafia que hauria estat molt útil de cara a resoldre la qüestió. El *terminus post quem* ens el dona el fragment de pàtera forma Lamb. 5 (lãm. 1, núm. 1), amb una datació de voltants de la meitat del segle II a.C., mentre l'àmfora ibèrica, la ceràmica feta a mà i l'àmfora itàlica (Dressel 1 i Dressel 2-4) poden correspondre a moments coetanis o posteriors. Les *dolia* fins i tot podrien recolzar dates similars (28). De cap a mitjans del segle I a.C. seria l'àmfora assimilable al tipus Beltrán 85 (lãm. 4, núm. 10); poc després, ja en les darreries d'aquesta centúria, farien la seva aparició les àmfores Pascual 1, abundantment representades aquí (29).

Se'ns planteja un darrer problema: la presència abans de l'època d'August d'un fragment d'àmfora forma Dressel 2-4 de producció local. En la sitja del carrer Pujol de Badalona succeeix quelcom semblant (30). Com M. Comas, pensem que si es van produint més fets com els aquí indicats (resultat moltes vegades de la revisió d'antics materials que integren els fons dels museus), la cronologia de la producció local d'aquest tipus amfòric hauria de ser pujada, si més no, alguns decennis.

L'aportació que fan els sis fragments de ceràmica comuna romana descrits en darrer lloc (lãm. 2, núm. 5; lãm. 8, núms. 36-39) la considerem pràcticament nul·la, doncs probablement no pertanyien al conjunt de la sitja.

En resum, pensem que la cronologia que convé al conjunt exhumat en el jaciment de la Torre Rosendo-Riera és la de 150 a.C.-30 a.C. (+/- 10), la qual cosa es veu recolzada en el seu moment final per l'absència de Terra Sigillata.

Amb aquest jaciment resta constatada, una vegada més, la importància arqueològica de la zona. Així, recomanem que de cara a les futures intervencions urbanístiques previstes això es tingui en compte, i es possibilitin prèvies investigacions arqueològiques per tal d'evitar pèrdues irreparables del nostre Patrimoni, tal i com va passar l'any 1968 (*vide supra*).

RESUM.

En aquesta comunicació presentem l'estudi del material arqueològic rescatat en les obres de l'autopista Barcelona-Mataró (A-19), l'any 1968, en el terme municipal de Premià de Dalt, en l'indret anomenat Torre Rosendo-Riera, en la cruïlla de la carretera Premià de Mar-Premià de Dalt amb l'esmentada A-19.

Es tracta d'un conjunt de materials d'època romano-republicana, provinents d'una sitja relativament aïllada dels jaciments arqueològics propers, amb els quals intentem d'establir una relació.

El lot de materials estudiats són: ceràmiques de vernís negre, àmfora ibèrica, ceràmica ibèrica feta a mà, àmfora romana (itàlica i local), *dolia*, materials constructius i un petit lot de ceràmica comuna romana que no sembla tenir relació amb la resta de peces exhumades.

Per a tot el conjunt proposem una cronologia de 150-30 (+/- 10) a.C.

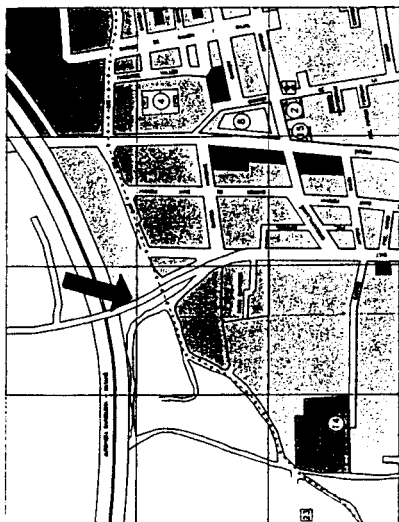
Ramon Coll Monteagudo
Jordi Montlló Bolart
(AECC)

NOTES.

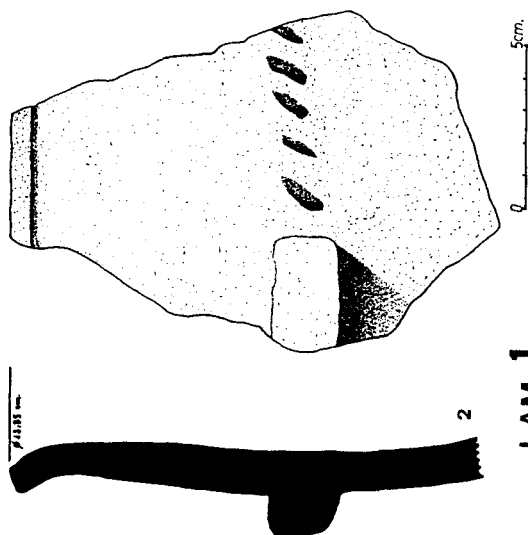
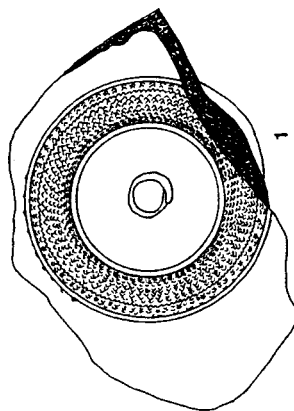
- 1.- LLANAS, J. et alii. *Restes romanes al «Palmar Hotel» de Premià de Mar. Quaderns de Prehistòria i Arqueologia del Maresme*, núm. 1. Museu Municipal. Mataró, 1977; p. 20.
- 2.- ALVAREZ, J. *Acerca del interés arqueológico de Premià. Butlletí AECC*, núm. 4. Museu Municipal. Premià de Mar, 1978; p. 10.
- 3.- PREVOSTI, M. *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro*. Mataró, 1981. Vol. I, p. 117-118.
- 4.- OLESTI, O. *El territori del Maresme en època republicana (s. III-I a.C.): estudi d'Arqueomorfologia i Història*. Tesi Doctoral UAB (no editada). Barcelona, 1992, especialment vol. III; p. 87-89.
- 5.- Val a dir que l'estudi que avui presentem fou elaborat a finals de l'any 1986, havent estat inèdit fins avui. Des d'aleshores s'han dut a terme en zones properes algunes excavacions arqueològiques –d'urgència– que ens han obligat a canviar quelcom les conclusions provisionals que apuntàvem en el treball original. No voldríem cloure aquesta nota sense agrair la valuosa informació que Joan Gómez i Joan Llanas han aportat per a la realització d'aquell treball, que d'alguna manera ells iniciaren en condicions ben difícils.
- 6.- MOREL, J.P. *Céramique à vernis noir du Forum Romain et du Palatin*. París, 1965; p. 226, núm. 5.
- 7.- SANMARTÍ, E. *La cerámica campaniense de Emporion y Rhode*. Barcelona, 1978. Vol. II, p. 427, nota núm. 13.
- 8.- MOREL, J.P. *Céramique campaniense: les formes*. París, 1981, p. 447 i 452; làms. 224 (núm. 6) i 227 (núm. 124 a1).
- 9.- GUITART, J. *Baetulo. Topografía arqueológica, urbanismo e historia*. Monografies badalonines, 1. Museu Municipal. Badalona, 1976, p. 203; fig. 43, núm. 3.
- 10.- DEDET, B. *La céramique à vernis noir dans les Garrigues du Languedoc Oriental, Archéologie en Languedoc*, núm. 1. Sète, 1978, p. 85; fig. 5, núm. 13.

- 11.- SANMARTÍ, E. *La cerámica campaniense...*, op. cit., núm. 717 (lám. 48) i núm. 1.256 (lám. 68).
- 12.- CERDÀ JUAN, D. *La nave romano-republicana de la colonia de Sant Jordi Ses Salines-Mallorca*. Palma de Mallorca, 1980, p. 21; figs. 10 i 11. Aquests dos exemplars pertanyen molt probablement a la varietat de pasta grisa de la campaniana B.
- 13.- MOREL, J.P. *Céramique à vernis noir du Forum Romain...*, op. cit., p. 16.
- 14.- JONCHERAY, J.P. *Essai de classification des amphores découvertes lors de fouilles sous-marines*. Gap, 1971, p. 21-23. BELTRAN, M. El comercio de aceite en el Valle del Ebro a finales de la República y comienzos del Imperio Romano. *Producción y comercio de aceite en la Antigüedad. Primer Congreso Internacional*. Madrid, 1980, p. 200.
- 15.- COMAS, M. *Baetulo: les àmfors*. Monografies badalonines, 8. Museu Municipao. Badalona, 1985, p. 88; fig. 52.
- 16.- Sobre aquesta producció amfòrica es pot consultar NOLLA, J.M. *Una producció característica: les àmfors 'DB'*. *Cypsela*, vol. II. Girona, 1978; p. 201-230.
- 17.- BELTRAN, M. *Las ánforas romana en España*. Saragossa, 1970; p. 358 i ss.; JONCHERAY, J.P. *Essai de classification...*, op. cit., p. 17; VEGAS, M. *Cerámica común romana del Mediterráneo Occidental*. Barcelona, 1973, p. 125; NOLLA, J.M. *Las ánforas romanas de Ampurias*. Ampurias, vol. 36-37. Barcelona, 1974-1975, p. 188-191; COMAS, M. *Baetulo. Les àmfors...*, op. cit., p. 70.
- 18.- TCHERNIA, A. *Les amphores vinaires de Tarraconaise et leur exportation au début de l'Empire*. *A.E. Arq.*, núm. 44. Madrid, 1971, p. 76.
- 19.- MIRÓ, J. *La producció d'àmfors al Maresme: una síntesi*. *Laietània*, núms. 2-3. Museu Comarcal, Mataró 1983-83, p. 231.
- 20.- PREVOSTI, M. *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro*, op. cit., vol. I, p. 118-119.
- 21.- Quan aquest treball es redactà per primera vegada només hi havia indicis sobre els fets descrits, basats en el recull superficial de material arqueològic l'any 1981 en el decurs d'unes extraccions de sorres a can Vilà. Avui s'han realitzat dues campanyes d'urgència -1988 i 1993-, i la nostra informació és major. Sobre aquest jaciment pot consultar-se, entre d'altres, COLL, R. *Les darreres intervencions arqueològiques a Premià de Dalt (III)*. *El jaciment de Can Vilà*. *L'Opinió*, núm. 57. Premià de Dalt, abril de 1993, p. 6-7, amb tota la bibliografia corresponent als resultats de la campanya de 1988; potser més assequible, R. COLL, F. CAZORLA i J. MONTLLÓ: *Can Vilà. Excavacions en jaciments d'època romana i antiguitat tardana (1982-1989)*. Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya (en premsa); sobre la campanya d'urgència de 1993, R. COLL: *Les darreres intervencions arqueològiques a Premià de Dalt (IV)*. *Campanya d'urgència a Can Vilà (maig de 1993)*. *L'Opinió*, núm. 58. Premià de Dalt, juny de 1993, p. 10-11.
- 22.- Alguns d'aquests materials han estat breument estudiats a J.R. i R.C.: *Noticiari arqueològic: Canl Antic de Teià*. *Full Informatiu*, núm. 23. Museu Municipal. Premià de Mar, novembre de 1990, p. 6.

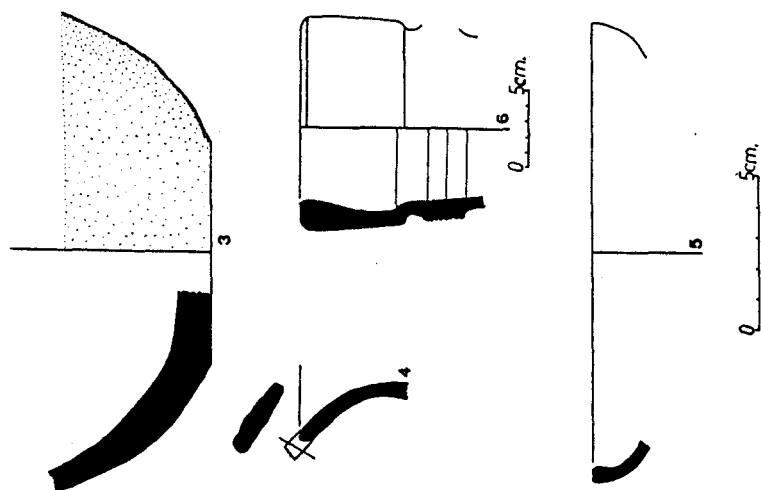
- 23.- COLL, R.; CAZORLA, F.; MONTLLÓ, J. *Les Pèrgoles. Excavacions en jaciments d'època romana i antiguitat tardana (1982-1989)*. Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya (en premsa), amb tota la bibliografia anterior.
- 24.- Vegeu notes núms. 1, 2 i 3.
- 25.- VILLARONGA, L. *Marca de alfarero púnica en Burriach*, *Boletín de Información Local*. Any II. 2a. època, núm. 81. Argenton 1953 (*non videmus*); RIBAS, M. *Els orígens de Mataró*. Mataró 1964, p. 43; il·lustració núm. VIII; RIBAS, M. *El poblado ibérico de Ilduro*, *E.A.E.*, núm. 30. Madrid, 1964, p. 29.
- 26.- RIBAS, M.; LLADÓ, J. *Excavació d'unes habitacions pre-romanes a Burriac (Cabrera de Mataró)*, *Pyrenae*, núm. 13-14. Barcelona, 1977-78, p. 164; fig. 25.
- 27.- JÀRREGA, R. *Un possible taller i una nova estampilla amforal de la vil·la romana de Cal Ros de les Cabres (Ocata-El Masnou, Maresme)*. *El vi a l'antiguitat. Economia, producció i comerç al Mediterrani Occidental. Actes del I Col·loqui d'Arqueologia Romana*, Monografies Badalonines, núm. 9. Museu Municipal, Badalona 1987, p. 246-248.
- 28.- Vegeu nota núm. 25.
- 29.- TCHERNIA, A. *Les amphores vinaires de Tarraconaise...*, *op. cit.*, p. 54; MIRÓ, J. *La producció d'àmfores al Maresme...*, *op. cit.*, p. 231; MIRÓ, J. *Algunas consideraciones sobre las ánforas ibéricas Mañá B-3*. *Pyrenae*, núm. 19-20. Barcelona, 1983-84, p. 173-174, nota núm. 55; COMAS, M. *Baetulo. Les àmfores*, *op. cit.*, p. 21 i 66-67.
- 30.- COMAS, M. *Baetulo. Les àmfores*, *op. cit.*, p. 17-22.



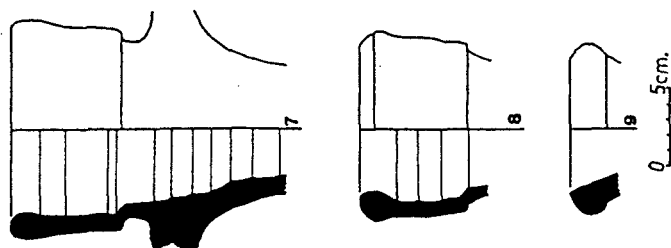
SITUACIÓ DEL JACIMENT.



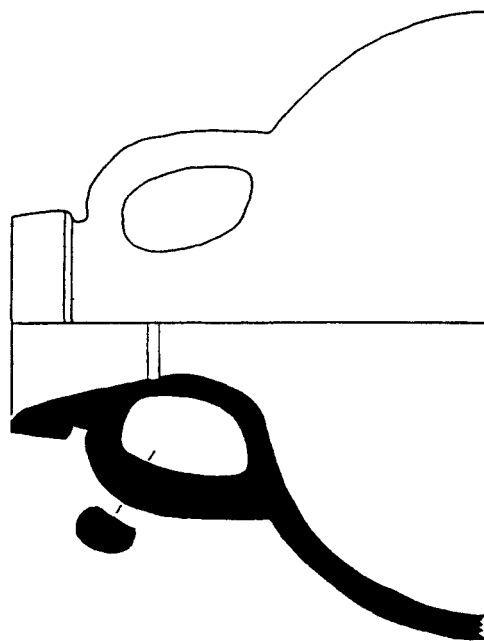
LAM. 1



LAM. 2

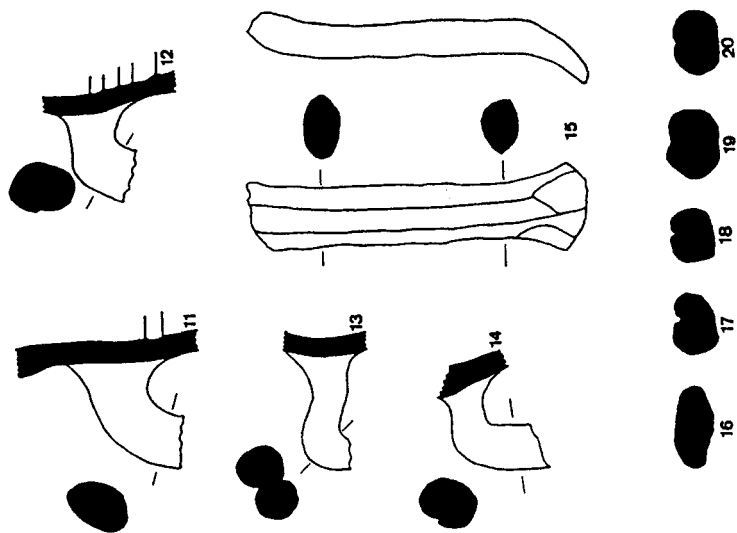


LAM. 3



LAM. 4

10
5cm.



5cm.

LAM. 5

